

T.B.M.M.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 10 Temmuz 2019
Sayı : 12008

- 18509

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda yer alan soruların Adalet Bakanı Abdulhamit GÜL tarafından yazılı olarak yanıtlanması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Ünal DEMİRTAŞ

Zonguldak Milletvekili

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, sosyal bir hukuk devletidir. En basit tanımlama ile hukuk devleti; devletin, kurum ve kuruluşlarının iş ve işlemlerinde hukuka bağlı olması, vatandaşlarının da hukuki güvenceye sahip olduğu bir sistemi ifade etmektedir. Hukuk devletinde yasama, yürütme ve yargının bağımsız ve tarafsızlığı esas olup, temel dayanağı da yasalardır. Ulusal mevzuatın yanında uluslararası mevzuat da bu anlamda bağlayıcılık teşkil etmektedir.

Ülkemizde Anayasa ve yasaların yanında, Anayasa madde 90'a göre usulüne uygun bir şekilde yürürlüğe konulmuş uluslararası sözleşmeler, yasa hükmündedir. Türkiye, temel hak ve özgürlükler konusunda İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Sosyal Şartı gibi sözleşmelerle bazı yükümlülüklerin altına girmiştir. Bu nedenle iç hukuk mevzuatındaki uyumun yanında, uluslararası mevzuatla da uyum yakalanmalıdır. Düşünce ve ifade özgürlüğü, temel hak ve özgürlükler arasında en önemli alanlardan biridir. Bu konudaki düzenleme ve uygulamadaki yanlışlar, ülkemiz açısından, hukuksal yaptırımların yanında siyasal, toplumsal ve ekonomik sonuçlar da doğuracaktır. İfade özgürlüğü Anayasa'nın 25 ve 26'ncı maddelerinde düzenlenmiş olup, düşünce ve kanaat hürriyetinin hangi koşullarda sınırlanabileceğini açıklamaktadır. Bu maddeler ile doğrudan bağlantılı olan hakaret suçu da Türk Ceza Kanunu'nun 125 ve 299'uncu maddelerinde düzenlenmiştir. 125'inci madde genel olarak hakaret suçunu, TCK Madde 299 ise Cumhurbaşkanı'na Hakaret Suçunu düzenlemektedir.

29/09/2004 tarihinde yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu'nun, "Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar" başlıklı 3'üncü bölümünde yer alan 299'uncu maddesi şu şekildedir:

" Madde 299- (1) Cumhurbaşkanı'na hakaret eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) (Değişik: 29/6/2005 – 5377/35 md.) Suçun alenen işlenmesi hâlinde, verilecek ceza altıda biri oranında artırılır.

(3) Bu suçtan dolayı kovuşturma yapılması, Adalet Bakanının iznine bağlıdır."

Cumhurbaşkanına hakaret suçu; Cumhurbaşkanlığının bağımsız ve tarafsız bir temsil makamı olması sebebi ile Türk Ceza Kanunu'ndaki "hakaret" suçuna ilişkin düzenlemeden ayrılmıştır. 2004 yılında, parlamenter rejimin geçerli olduğu ülkemizde, cumhurbaşkanı bağımsız ve tarafsız konumu ile devleti temsil ettiği için TCK madde 299 ile korunması amaçlanan unsur da devletin manevi şahsiyetidir. Nitekim söz konusu düzenlemenin "Devlete Karşı İşlenen Suçlar" içinde yer almasının sebebi de budur. Bağımsız ve tarafsız tutum ve davranışları ile Cumhurbaşkanı devleti temsil ettiği için, cumhurbaşkanının şahsında devletin manevi şahsiyeti korunmak istenmiştir.

Ancak Türkiye'de, bugün Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi uygulanmaktadır. 16 Nisan 2017 tarihindeki Anayasa Değişikliği ile başlatılan sistem, 24 Haziran 2018 tarihindeki seçimlerle fiili olarak uygulanmaya başlanmıştır. Bu değişiklik ile bağımsız ve tarafsız olan ve devleti temsil makamı olan cumhurbaşkanlığı dönemi de sona ermiştir.

Çünkü yeni sistem ile cumhurbaşkanı, aynı zamanda bir siyasi parti üyesi ve başkanı olabilmektedir. Dolayısıyla 2004 yılındaki sisteme göre korunmak istenen kavram ve fayda tamamen ortadan kalkmıştır. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, önce Adalet ve Kalkınma Partisi'ne üye olmuş daha sonra da Ak Parti'nin genel başkanı olmuştur. Yıllardır zaten tarafsız ve bağımsız olmayan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın bu sistem içindeki mevcut durumuna uygun bir hukuki düzenleme haline gelmiştir.

Özellikle son dönemde Cumhurbaşkanına hakaret davalarındaki artış, Ak Parti Hükümetlerinin toplumu sindirme ve korkutma siyasetinin sonuçlarından birisidir. Parlamenter rejim içinde dahi tarafsızlığın korumayan Cumhurbaşkanı, rejim değişikliği sonrasında siyaset üstü konumunu hukuken de yitirmiştir. Bu da TCK 299'uncu maddesi ile korunmak istenen durumu ortadan kaldırmıştır. Yani aslında TCK madde 299 ilga olmuştur. Söz konusu maddenin halen yürürlükte tutulması, bağımsızlığı ve tarafsızlığı sorgulanır olan yargı da göz önüne alındığında, telafisi mümkün olmayan sonuçların doğmasına sebep olacaktır. Bugün cumhurbaşkanına hakaret suçu nedeniyle 80 bin civarında vatandaşımızın hapisshanede olduğu ifade edilmektedir. Ana muhalefet lideri Kemal Kılıçdaroğlu'na linç girişiminde bulunanlar ve diğer muhalefet liderlerine saldırıda bulunanlar hakkında hiçbir bir işlem yapılmaz veya tutuksuz yargılanırken, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a yöneltilen her türlü eleştiri soruşturma, ceza, tutuklama ile karşılık bulmakta, bu da toplumda derin bir kutuplaşma ve ötekileştirmeyi beraberinde getirmektedir.

TCK madde 299'un halen yürürlükte olması, Türkiye'nin de imzaladığı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "İfade Özgürlüğü" başlıklı 10'uncu maddesine açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Nitekim bu konuda, Avrupa Konseyi'nin anayasal konulardaki uzman organı Venedik Komisyonu, "Cumhurbaşkanına hakaret" suçunu düzenleyen 299'uncu maddenin kaldırılmasını istemiştir. Venedik Komisyonu, 299'uncu maddenin "Avrupa ve uluslararası standartlarla uyuşmadığı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ifade özgürlüğü ile ilgili içtihadını ihlal eden kovuşturmaların önüne geçilmesinin yolunun da bu maddenin kaldırılması olduğunu ifade etmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, 22.02.2005 tarihli Pakdemirli/Türkiye kararında "bir kişi hakaret davasında salt devlet başkanı olduğu için diğer

vatandaşlardan daha fazla koruma göremez" derken,26.06.2007 tarihli Artun ve Güvener/Türkiye kararında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi "ifade özgürlüğü karşısında devlet başkanının ayrıcalıklı statüsü kabul göremez" demiştir.15.02.2017 tarihinde Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri tarafından yayınlanan Memorandumda, Cumhurbaşkanına Hakaret suçuna ilişkin olarak ülkemizdeki uygulamaların46 Avrupa Konseyi devlette eşi benzeri olmadığı ifade edilmiş ve "bu maddenin kullanımı Cumhurbaşkanına ve bu vesileyle onun desteklediği her türlü politikanın her türlü eleştirinin bastırılması için bir araç haline gelmiş olduğu ve fark gözetmeksizin emsali olmayan bir seviyede herkese karşı başta gazetecilere, karikatüristlere, akademisyenlere, ünlülere, öğrencilere ve bazıları reşit dahi olmayan öğrencilere yöneldiği görülmektedir" denilmiştir.

Bugün ülkemizde ne Anayasa, ne de Uluslararası İctihatlar açısından geçerliliği olan ve hatta bunlara aykırılık teşkil eden bu maddenin Türk Ceza Kanunu'ndan kaldırılması gerekmektedir.

Bu çerçevede;

1)10 Ağustos 2014 ile 24 Haziran 2018 tarihleri arasında, Cumhurbaşkanına hakaret suçu nedeniyle kaç kişi yargılanmıştır? Bu yargılamalar sonucunda kaç kişiye ceza verilmiştir?

2)24 Haziran 2018 tarihinden, önerenin yanıtlandığı tarihe kadar Cumhurbaşkanına hakaret suçu nedeniyle kaç kişi yargılanmıştır? Bu yargılamalar sonucunda kaç kişiye ceza verilmiştir?